

Xin tháp mát nán háng thiáng vánh bát linh hán ngái thi sái đáng kánh

Nhà thá Háu Loan và vá – bà Phám Thá Nhu năm 2009.
(ánh: Há Trán)

Vào lúc 19g00 tái nay 18.3.2010, nhà thá Háu Loan, tác giá cáa bài thá "Màu tím hoa sim" đã vánh vián tá giáa cái đái khi chuán bá bác sang tuái 95 (12.4.1916 – 18.3.2010). Trong lúc chá đái con cái vá đáng đá, bà Nhu, vá ông và 4 ngái con á quá đã khám liám đát ông vào quan tái yán nghá vào lúc 23g cùng ngày.

Nhà thá Háu Loan tên đáy đá là Nguyán Háu Loan, quá làng Vân Hoàn, xã Nga Lánh, huyán Nga Sán, tánh Thanh Hóa. Ông đáu tái tái nháng vá quá má tráng đáy hác và hoát đáng phong trào Mát trán Bán dân. Năm 1943, ông gáy đáng phong trào Viát Minh. Cách máng Tháng Tám ná ra, ông làm Phó chá tách Uá ban khái nghiáa huyán Nga Sán. Sau Cách máng Tháng Tám, ông đác cá làm Uá viên Văn hóa trong Uá ban hành chính lâm thái tánh Thanh Hóa, phá trách các ty: Giáo dác, Thông tin, Tháng chính và Công chính. Kháng chián cháng Pháp ông thuác Đái đán 304. Sau năm 1954, ông làm viác tái báo Văn Nghá

Bài thá "Đáo cá" má đáu sá nghiáp thi ván cáa ông đã vang danh kháp chián tráng kháng chián cháng Pháp. Tiáp đáó, ngái vá đáu tián Nguyán Thá Ninh mát (1949) và ông nghe tin đá khi đáng trên đáng hành quân khián ông đã viát lên nháng ván thá bát há "Màu tím hoa sim" đi sâu vào lòng ngái cho đán tán báy giá và có lá cũng là mái mái.

Láy ngái vá thá hai vào năm 1954, bà Nguyán Thá Nhu, ông tiáp tác làm á báo Văn Nghá cho đán khi bá đi tù vái nái oan nghiát đánh vào nghiáp ván cháng. Ra tù, ông trá vá quá đác đá kiám sáng nuôi 10 ngái con và sáng vái nháng ký ác váa đáp đá váa đáu tháng cho đán ngày

Tác giả Màu tím hoa sim đã ra đi...

Tác Giả: Tin tßng hßp

Thứ Sáu, 19 Tháng 3 Năm 2010 07:25

hôm nay, bên cßnh ngßi vß tßn tßo, thßy chung.

Đêm nay, xin thßp mßt nßn hßng thißng vßnh bißt linh hßn ngßi thi sĩ đáng kính.

Mßi xem thêm : Tß phßng vßn

Năm 1988, khi cußc Đßi mßi bßt đßu, nhà thß Hßu Loan rßt phßn chßn. Ông đã vißt mßt bài "tß phßng vßn" gßi cho báo Lao đßng Chßnh tßnh không đßc in. Nay, 19 năm sau, nhà thß 91 tußi đã đßng ý đß talawas công bß bài trên. Các chú thích trong bài đßc phóng viên talawas ghi trßc tißp theo lßi cßa nhà thß và gia đßnh trong cußc gßp gß mßi đây tßi nhà ông.

Nhà thß Hßu Loan (tßnh: talawas).

Tißu sß

Tên Hßu Loan cũng có tên đßi là Nguyßn Văn Dao, Sßt Đß, Tßt Đß, Bình Nhßi... Tên chß là Ông già Vßn Lßi (Phß Viên Lßi). Sinh năm Bính Thìn (1916), tßi thôn Vân Hoàn, Nga Sßn, Thanh Hóa.

Tß 1936 đßn 1942 làm cách mßng trong phong trào hßc sinh và nhà trßng.

Tß 1943 đßn 1945 vß đi cày và đánh cá, làm Vißt Minh và làm khßi nghĩa huyßn nhà [1] . Cùng năm làm ßy ban Lâm thßi tßnh phß trách 4 ty Giáo dßc, Thông tin, Công chính và Thßng chính. Chán lßi vß đi cày và đánh cá nuôi bß mß già.

Tß nßa năm 1946 đßn 1951, đßi nßmßi làm chß bút báo Chißn sĩ Quân khu IV ß Huß. Gßp Nguyßn Sßn, ßng hß đßng lßi ßu tiên vßi văn nghß sĩ [2] .

Khi Nguyßn Sßn bß đình chß công tác, trß cho Trung Qußc, đßng lßi Nguyßn Sßn bß Lê Chßng và Hoàng Minh Thi phßn đßi, Hßu Loan đß nghß giß Phßm Duy ß lßi không đßc, lßi vß đi cày cho đßn 1954 tßp qußn thß đô lßi có đßn mßi ra làm biên tßp cho báo Văn nghß, đßc mßi vào làm hßi viên Hßi Nhà văn. Sau tham gia Nhân văn rßi bß vß đi cày, đi thß, tß 1958 cho đßn giß (cußi 1987) [3] ...

Phóng viên: Tß mßy chßc năm nay trong dân gian và trong văn hßc thßng hay nói đßn "Nhân văn-Giai phßm", đßn "vß án Nhân văn-Giai phßm" nhß là mßt chuyßn gì ghê gßm lßm mà nhßng ngßi đã tham gia vß ßy là nhßng tên đßu trßm đßi cßp, lßa đßo không thß dung tha đßc, nhßng bßn cßn bß xßu xa nhßt cßa xã hßi ta. Nhßng trong thßc tß thì thß, nhßc cßa hß đßu đßc nhân dân truyßn tßng ngßm rßi đßn công khai, cßm cũng không xong, càng ngày càng lan tràn. Ngay cß đßn nhà nßc lßi cũng đã tuyên bß phßc hßi cho hß, in lßi thß, lßi nhßc. Nhß thß là trßc kia không phßi hß sai mà nhà nßc sai hay sao? Nßu nhà nßc sai thì làm gì còn có "vß án Nhân văn"? Có sai mßi có án, mà đã không thì cái gßi là "vß án Nhân văn" là mßt vß oan. Nhßng mßi gßn đây vßn có ngßi trßnh trßng tuyên bß "vß Nhân văn" là mßt vß án. Chúng tôi là nhßng ngßi cßm bút chuyên môn mà vßn thßy mâu thußn khó hißu, hußng hß ngßi dân thì lâu nay chß đßc thông tin mßt chißu... Hß thßc mßc hßi chúng tôi, chúng tôi rßt lúng túng không gißi thích nßi. Vßy thì thßa ông Hßu Loan, ông đã là ngßi trong cußc, xin ông gißng lßi cho: Thß nào là "Nhân văn"? Thß nào là "Vß án Nhân văn"?

Hßu Loan: Tßt cß mßi cái này, tôi đã có ý kißn đßy đß trong bßn kißm đßm cßa tôi ß trßi chßnh hußn Nhân văn. Các anh nên đßn qua Công an Hà Nßi tìm đßc thì hßn.

Phóng viên: Bác ngßi sao?

Hßu Loan: Cũng ngßi chß !

Phóng viên: Vì sao vßy?

Hßu Loan: Vì tußi tác cũng có. Nhßt là vì mßi đây thßy hßng ßng lßi kêu gßi tß do báo chí, Nguyễn Ngßc chß cho đăng sß bài cßa các nßi gßi vß mà đã bß kßt tßi là sai phßm lßch lßc nghiêm trßng hßn nhißu, rßi hßt cußc hßp này đßn cußc hßp khác, đß kißm đßm, đß bßn cách đßi phß . Nhßng dù sao, khßp nßi các báo chí đßu dßm lên tißng ßng hß Nguyễn Ngßc.

Còn hßi tôi vß thì không mßt ngßngßi bßn nào dßm đßn đßa chân ngay ß nhà chß đßng nói ra ga, mßc dù có nhßng bßn tôi đã đßu tranh cho đßc vào biên chß, đßc vào Hßi Nhà văn mà mßi cách đây vài năm đi công tác qua nhà tôi cũng vßn còn sß liên quan không dßm vào. Hß đßu đß cho là tßi chß đß, tßi tình hình. Nhßng nßu chß đß là chß đß thì ngßngßi cũng phßi là ngßngßi chß . Cái gì cũng có gißi hßn cßa nó. Đßy là bè bßn, là ngßngßi ngoài. Rußt thßt đßi vßi tôi còn tàn nhßn hßn nhißu.

Nhßng năm 1943, 1944, 1945, Nhßt đánh Pháp ß ta đß đßi, trßng tß tôi đßy phßi đóng cßa, tôi vß quê vßa làm rußng, đánh cá đß nuôi bß mß và đß hoßt đßng Vißt Minh bí mßt. Mßy năm ßy đối to. Bß mß tôi vßn phßi nhßn cháo rau cho cán bß Vißt Minh bí mßt vß ăn. Nhßng ngßngßi cùng ß ban khßi nghĩa vßi tôi làm to cß, gia đình nào bß mß cũng sung sßng, nguyên tôi lßi vß . Mß tôi bußn ßm chßt. Bß tôi chßi tôi:

“Mày làm Vißt Minh chßt hßt cßa tao mßt gißng tre đß rào làng, rào gißng.”

Các cháu trong nhà trong hß không đßa nào không chßi:

“Ông vß là đúng! Trßi làm tßi ông. Lúc ông phß trách 4 ty còn ai nhißu chßc hßn ông mà con cháu chß đßa nào đßc nhß. Ông cho trong huyßn hßn bßn mßi ngßngßi ra làm giáo viên, con cháu xin thì ông bßo: ‘Chúng mày rßi hßng...’ Ông chß toàn khuyên các cháu đi bß đßi. Nghe ông, bßn đßa xung phong đi, giß còn có mßt đßa vß ... Hßi Vißt Minh còn đang bí mßt, ông đßng ra lãnh gßo, mußi, diêm vß phát cho dân. Ông phát cho dân trßc, đßn lßt ông và con cháu ông lßn nào cũng hßt, có lßn hßt sßch. Bßy giß ông coi hß lãnh sßa bßt, đßu cßi cßa qußc tß cho trß em, hß chia nhau trßc, đßn lßt trß em thì hßt. Không ai đßi nhß ông. Khi ông có tiêu chußn xe con, đi các huyßn khác thì ông còn đi xe con chß khi nào vß huyßn ta ông toàn đi xe đßp, trong khi nhßng ngßngßi không có tiêu chußn xe, hß mßn xe cßa ông đß vß vßn vào vßi làng nßc. Ông bßo ông làm cách mßng, đß cho cß làng đßc đi hßc. Khi cách mßng thành công thì thßng con ông thì đßi hßc đßu thßa đßm đi nßc ngoài hß không cho đi ngay cß trong nßc và chúng đã thay vào chß con ông mßt tên Cßng không đßu, tên na ná vßi tên con ông là Cßng.”

Có lẽ nó nhẽ phát điên và nó đã chết tôi:

“Ông là loĩ ngu nhĩ t. Ông bĩ o ông mĩ u mĩ c, cái mĩ u mĩ c ỹ đem mà vĩ t cho nó ăn. Chĩ dĩ a nào nó thĩĩ ng ông. Ông tĩ làm khĩ ông lĩ làm khĩ lấy dĩ n con cháu...”

Mĩ i lĩ n nhĩ thĩ tôi phĩ dĩ dĩ u dĩ vĩ dĩ chúng:

“Thôi tao van chúng mày, nĩ u mĩ u mĩ c mà lĩ dĩ dĩ c ngay ô tô nhà lĩ u thì chúng tranh chĩ t nhau dĩ làm mĩ u mĩ c chĩ chĩ dĩ n phĩ n tao. Ngay ngày 2/9, bên xã mĩ thĩ t bán tĩ do cho dân vĩ ăn Quĩ c khánh, tao biĩ t thân phĩ dĩ dĩ n rĩ t sĩ m mà cũng chĩ dĩ n phĩ n. Nhĩ ng ông Đĩ ng ỹ, ỹ ban v.v... dĩ dĩ c mua trĩĩ c, dĩ n mình thì hĩ t phĩ n...”

Phóng viên: Nhĩ vỹ là bác chán không muĩ n nói dĩ n chuyĩ n "Nhân văn-Giai phĩ m" nĩ a?

Hĩ u Loan: Ai mà chĩ phĩ dĩ chán. Mình dĩ u tranh cho hĩ, bệnh vĩ c hĩ, khĩ vì hĩ, hĩ lĩ dĩ đề mình hĩ chĩ i, hĩ oán. Nhĩ ng kĩ gây tai hĩ a cho hĩ, hĩ lĩ dĩ cho là đúng, là gĩĩ ng dĩ cho hĩ noi theo.

Phóng viên: Xĩ a nay bác vĩ n là ngĩĩ i nói thĩ ng, nói thĩ t, lúc trĩ bác còn dám nói, giĩ già rĩ i không lý nào bác lĩ i sĩ, lĩ i hèn?

Hĩ u Loan: Anh kích tôi dĩ dĩ phĩ ng? Tôi là ngĩĩ i không bĩ dĩ ng bao giĩ .

Phóng viên: Cháu không dám hĩ n thĩ đâu, nhĩ ng đây là mĩ t vĩ n dĩ cĩ a lĩ ch sĩ, trĩĩ c sau rĩ i cũng phĩ dĩ dĩ a ra ánh sáng. Chĩ có bác là ngĩĩ i trong cuĩ c, bác giúp cho bĩ n cháu thì nó cĩ thĩ hĩ n, sát hĩ n, dĩ các cháu có thĩ hiĩ u dĩ dĩ c nhĩ ng cái vô cùng rĩ c rĩ i cĩ a giai đoĩ n xã hĩ i hiĩ n nay...

Hĩ u Loan: Thĩ c ra nĩ u bên Liên Xô không có Khrushchev lĩ t Stalin, dĩ a ra phong trào chĩ ng

sùng bái cá nhân thì bên Tàu không làm gì Mao Trạch Đông đưa ra chuyện “Bách gia tranh minh, bách hoa tị phóng” và bên ta h p ng ng t c th i b ng phong trào mang tên d ch l i nhân hi u Trung Qu c “Trăm hoa đua nở, trăm nhà đua tiếng”. Tên nôm na của ta là “Ch ng sùng bái cá nhân”.

Tr c đó thì ta có hi n t ng r t ph bi n này: Khi g p nhau, tr c b t c câu đ i đáp nào đ u ph i có nhóm thành ng “ n Đ ng n Bác” đ ng đ u. Thí d :

“ n Đ ng n Bác, đ ng chí có kh e không?”

“D , n Đ ng n Bác lâu nay tôi m mãi, n Đ ng n Bác tôi m i xu t vi n đ c 2 hôm nay.”

“ n Đ ng n Bác th mà em không hay bi t gì...”

Sau hàng tháng phát đ ng đ u tranh ki m đi m t ng c quan đ b ch Bác đi và thay th b ng: “ n Đ ng n Chính ph ”:

“ n Đ ng n Chính ph v mùa này thu hoạch có đ n p không?”

“ n Đ ng n Chính ph nhà em có con l n m i đ 30 ký đang l n, thanh niên c đ vào b t n r i, đ c bao nhiêu thóc đong h t s ch mà còn thi u ph i bù b ng l n...”

Dân t c Vi t Nam là m t dân t c liên ti p b đô h , h t Tàu đ n Tây, đ n Nh t, đ n M ... Cái khao khát, cái đói c h u của dân t c này là đói đ c l p, t do, c m áo. Khi th y Đ ng h a đem l i nh ng th y cho thì ng i dân tin tuy t đ i vào Đ ng. Đ ng b o gì h theo n y, b o phá nhà thì phá nhà, b o b ru ng thì b ru ng, b o b b b m , b v b ch ng, b Tr i b Ph t, b đ c t t, còn d h n t b đôi dép rách. Anh đ i tr ng c i cách ch là m t s gi c a Đ ng mà dân cũng đã tin h n tr i: “Nh t đ i nh i tr i”.

Lòng dân tin vào Đßng không thß c nào đo đß c, nên khi phát đßng đß phß nhß n mßt đißu gì Đßng đã chß trßng trß c kia, thßt là vô cùng khó khăn. Nguyên chß đß thay đßi câu “ßn Bác ßn Đßng” và kißm đißm nhßng viß c làm trß c kia có tính chßt sßng bßi cá nhân mà cũng mßt hàng tháng phát đßng ß mßi cß quan.

Khßu hißu là “Nói thßng, nói thßt, nói hßt đß xây đßng Đßng!” Không nhßng nói mßm mà còn vißt lên các báo. Không nhßng vißt lên các báo nhà nß c mà còn khuyßn khích mß báo tß nhân đß vißt. Vì thß mßi có Nhân văn, Giai phßm cßa chúng tôi. Và Trăm hoa cßa Nguyßn Bính.

Bài thß “Màu tím hoa sim” cßa tôi (tß trß c vßn do dân tß tißn truyßn tßng ngßm, bßt chßp ß nhß nghiêm cßm cßa nhßng tßng trßn ßi giáo đißu), đß c đßng công khai ßn đßu tiên báo Trăm hoa. Nguyßn Bính còn cho thuê taxi có loa phóng thanh đi qußng cáo khßp Hà Nßi là Trăm hoa sß này có thß “Màu tím hoa sim” cßa Hßu Loan. Mßy tháng sau tôi đi cßi cách rußng đßt, làm bài thß “Hoa lúa”, 22 anh em nhà báo nhà văn đi cßi cách truyßn tay nhau chép. Chß Bßch Dißp báo Nhân dân xin chép đßu tiên, nhßng ý trung nhân cßa chß là anh Xuân Dißu ß báo Văn nghß không đßng, bßo là thß tình cßm hßu khuyßn, mßt ßp trßng. Trßn Lê Văn đßn mách vßi Nguyßn Bính, Bính đßn xin ngày bài “Hoa lúa” vß đßng Trăm hoa. Anh Bính còn làm mßt cß chß rßt hào hùng là đem đßn trß cho vß tôi 15 đßng nhußn bút, trong khi đßng Văn nghß chß đß c 7 đßng.

Anh bßo vßi vß tôi: “Hßu Loan ß nhà thì tôi xin (tôi vßn vißt không ßy nhußn bút đß giúp nhßng tß báo nghèo, mßi ra) nhßng Hßu Loan đi cßi cách chß cũng cßn tiêu (15đ bßng 150.000đ bây giß). Mßt chß vàng lúc ßy mßi 20 đ. Nói ra đißu này đß thßy rßng mßc sßng cßa ngß ßi cßm bút hißn nay đã vô cùng xußng đß c. Nhußn bút cßa cß mßt quyßn sách hißn nay không bßng tißn cßa mßt bài thß Nguyßn Bính trß cho tôi. Nhà thß Tß Hßu đã có đß báo thiên tài: “Chào 61 đßnh cao muôn trßng!” Tß ßy đßn giß xußng đß c tußn tußt không phan, không thßng...

Chính sß xußng cßp thßm hßi trong đßi sßng đã là nguyên nhân chính trong viß c ßu manh hóa mßt sß nhà văn, hß đã phßi ußn cong ngòi bút, cũng nhß trong viß c in sách đen sách trßng vßa rßi.

Phóng viên: Xin bác cho bißt ßi vß vß “Nhân văn”.

Hßu Loan: “Nói thßng nói thßt, nói hßt, đß xây đßng Đßng”. Không nhßng chß có Nhân văn hay

Trăm hoa mới nói thọt, mà cậu nọ nói thọt. Cậu nọ kêu oan. Nghe “Ban Giám oan” đã thành lập để vào trong các nhà tù giam giữ oan cho hàng vạn người bị cách quy oan....

Nghe đã ăn thua gì. Đến thì kêu oan thì các người giám tòa soạn Nhân văn thọt đã cao bằng đũa, như “đũa ngỗng vô duyên”. Nhân văn đã xếp thành văn kiện chuyển cho Trung ương Đảng nghiên cứu để thay đổi chính sách. Thốt ra Nhân văn chỉ khái quát tình hình để đúc thành lý luận. Bài báo bị cho là phản động, phản Đảng, phản dân như thế của Nhân văn là bài “Vấn đề pháp trị” do Nguyễn Hữu Đang viết [4].

Trong bài ý nói: sẽ dĩ chi nào cũng có áp bức chà đạp lên con người là vì chúng ta có pháp luật rõ ràng. Tòa án là một tòa án tha hồ tùy tiện còn hơn Tôn giáo Pháp đình của giáo hội La Mã hội Trung Cộng. Muốn biết ai thì biết, muốn xem ai thì xem, biết a ra luật nên nghe như tha hồ để xem... Bài báo kêu gọi cần phải phân quyền thì người dân mới có bình đẳng trước pháp luật... Sau hơn ba mươi năm do tình trạng pháp luật tùy tiện mà xã hội xuống cấp một cách tồi tệ như hiện nay. Vấn đề hàng đầu đang đặt ra để giải quyết cũng là một vấn đề pháp trị mà Nguyễn Hữu Đang đã đặt ra cách đây hơn 30 năm (mà phải nói đây là vấn đề sẽ còn có chăng).

Không có một cộng đồng nào mà thành viên nào cũng chúng ta toàn âm mưu đen tối để chèn ép người bên cạnh, không người nào biết phải biết trái, mà sống như lâu dài. Nhân loại sinh ra để hợp tác với nhau, để tin nhau là chính, mới sống được đến giờ. Ngày xưa, ngay hội Pháp thuố c có một vùng lớn như một huyện mới có đến 5 – 6 tên trộm mà trộm không được pháp luật bênh như thế, mà dân cũng còn lo ngay ngáy cho sự phân trâu bò của mình. Còn bây giờ thì chỉ một thôn thôi cũng có hàng vài chục tên trộm cướp công khai, coi thường pháp luật thì người dân còn an tâm thế nào để làm việc được?

Một vấn đề của Nhân văn đặt ra là “Vấn đề Truân Đôn” đăng trong Nhân văn số 1, có chân dung Truân Đôn to tướng ngạo nghễ với một vết dao lam của một to tướng do danh họa Nguyễn Sáng vẽ [5].

Tất nhiên ai cũng một lòng tin Đảng, cả trong lĩnh vực văn học. Tố Liên Xô đưa vào rồi thì Diên An đưa sang, tài liệu hiện thời xã hội chủ nghĩa, tức là con đường đi lên trong văn học nghệ thuật. Nghĩa là văn nghệ chỉ được nói đến cái xã hội thiên đường vô cùng đẹp chúng ta có, chúng ta biết bao giờ mới có chứ không được nói đến những cảnh khổ cực áp bức bóc lột đang diễn ra trước mắt. Rồi hi vọng như bí thư, chủ nhiệm, thủ kho, của hàng trường, phải nói họ hiểu là ăn cướp, thì nhau để ăn cướp, nhưng văn học không được nói thế mà phải dùng lên toàn là những ngụy lý tưởng. Luận điểm thuố c lòng là: Không có ăn cướp mới là, có ăn cướp là tự nhiên. Đây là thế sẽ rét và da của nhân vật không ngấm, của một chủ đề không!

Cũng thành khßng lß thßt nhßng lßi là khßng lß đi xußng, mßt thß quß khßng lß hay mßt thß khßng lß không tìm nhß đã đß báo trong mßt truyßn ngßn ß Nhân văn. [6]

Đßng lßi đó ß ta đã đßc ông Trßng Chinh tßp thu và bßo vß, và truyßn giáo nhß mßt thánh tông đß xußt sßc.

Mßt ngßi nhà báo hßi ông:

“Nhß vßy là Cách mßng đã cßm tß do ngôn lußn.”

Ông Trßng Chinh sßng sßt:

“Anh nói sao? Các anh đßc tha hß tß do chßi đß qußc đó thôi.”

Nhß thß là đßng lßi hißn thßc xã hßi chß nghĩa đã cßm hßn hißn thßc phê phán là thß vũ khí sßc bén nhßt cßa báo chí đß cßi tßo kßp thßi xã hßi. Lý lußn hißn thßc XHCN này đßc hßc tßp ráo rißt trong quân đßi, trung tâm đào tßo nhßng tông đß đß áp đßng và đi phß thuyßt vß “con đßng đi lên” là Tßng cßc Chính trß lúc bßy giß do ông Nguyßn Chí Thanh làm Tßng cßc trßng và ông Tß Hßu làm Tßng cßc phó. Trong sß văn nghß sĩ phßn đßi đßng lßi hißn thßc xã hßi chß nghĩa có Trßn Dßn, Lê Đßt, Hoàng Cßm, Tß Phßc... Có lß quyßt lißt nhßt là Trßn Dßn, nên Trßn Dßn bß bßt giam và trong nhà giam Trßn Dßn đã dùng dao lam cßt ven cß nhßng chß toác da, chßa đßt đßn ven thì đã kßp thßi chßn lßi.

Vì thß mà có bài “Vßn đß Trßn Dßn” trong Nhân văn sß 1 nhß đã nói trên. Đây là mßt vßn đß văn hßc, hoàn toàn văn hßc. Đây là mßt cß chß khí tßt cßa nho sĩ Vißt Nam trßc cßng quyßn không bao giß là không có, dù cßng quyßn có thiên la đßa võng đßn đâu thì cái truyßn thßng đáng tß hào ßy, cái hßn thißng cßa sông núi ßy không tà khí nào làm mß nßi. Trßn Dßn chß là hßu thân cßa nhßng ngßi đã vißt “Vßn ngôn thß”, “Thßt trßm sß”... Cũng nhß vßn đß pháp trß cßa Nguyßn Hßu Đßng, vßn đß văn hßc mà Trßn Dßn đòi xét lßi cách đây hßn 30 năm hißn giß vßn đßng rßt là thßi sß. Cái tai hßa lßn nhßt hißn giß vßn là do khuyßn khích tô hßng, đß cao ngßi giß, vißc giß, hàng giß ... Nhßng ngßi thßy trßc tai hßa, chân tình mußn ngăn chßn tß nßn xã hßi tô hßng thì bß gßn ngay cho cái tßi bôi đen.

Đáng nhß nhßng ngßi nhß Nguyßn Hßu Đßng và Trßn Dßn phßi đßc mßt gißi thßng qußc gia, mßt cái gißi vinh quang là đã đßa ra đßc gißi pháp đßc u nguy cho dân tßc.

Nhßng trái lßi, lßi vu oan giá hßa, đßt lên đßu hß cái án gßi là "án Nhân văn".

Thßc ra Nhân văn hßng ßng lßi Đßng gßi: "Nói thßt, nói thßng, nói hßt đß xây đßng Đßng", và chß đßu tranh cho tß do báo chí, tß do ngôn lußn mong thßc hißn tß do bßu cß vào qußc hßi, vào chính phß. Chß cßn thßc hißn thßt sß dân chß nßi dung cßa Hißn pháp là cũng đã lý tßng rßi.

Hißn nay báo Văn nghß cũng đang làm cái vißc nhß Nhân văn ngày xßa làm, cũng do đßc kêu gßi, đßc giao trách nhißm Nguyßn Ngßc mßi dám làm, và báo Văn nghß cũng đang bß khép tßi là mßc nhßng lßch lßc nghiêm trßng.

Có đißu khác là: Nhân văn ngày xßa đßn đßc, khi bß đánh không ai dám bênh, ngßm cái mißng cúi đßu mà mang án. Còn bây giß thì hoàn cßnh trong nßc và ngoài nßc đã khác. Không thß đßng cßa mßi ß trong nhà và ngß yên đßc mßi trên nhßng sai lßm vô đßnh. Khi Nguyßn Ngßc bß đánh, đã có báo chí khßp nßi lên tißng, nhßng bßn kißn nghß đang tißp tßc gßi vß ...

Nßu phong trào tß do báo chí, phong trào ßng hß Nguyßn Ngßc và báo Văn nghß mà bß đßp, tßc là bßn quan lißu cß hßi thßng thß, kßt quß là xúc tißn sß sßp đß toàn dißn, sß tßng khßng hoßng kinh tß cũng nhß chính trß và uy tín cßa Đßng sß bß mßt hoàn toàn vì bßn chúng. Qußn chúng sß mßt hßt tin tßng vào Đßng.

Tß trßc tßi giß: làm sai cũng là bßn cß hßi, kêu gào sßa sai cũng là chúng, rßi đàn áp sßa sai cũng lßi là chúng. Khi sai quá rßi không sßa thì dân không chßu nßi phßi nß. Nhßng sßa đßn trißt đß thì cháy nhà lßi ra mßt chußt, nên cß nßa chßng thì lßi đàn áp sßa sai; chúng vu cho nhßng ngßi đã tßng làm theo chúng tßi rßt nßng, càng nßng thì qußn chúng càng dß quên tßi cßa chúng và cho rßng nhßng rßi loßn trßc kia là do âm mßu bßn sßa sai gây ra. Chúng bàn nhau mßu kß đßng chuyßn theo bài bßn, nhßng ông trên không sát cũng phßi tin nhß thßt.

Chính Nguyßn Hßu Đßng đã rßi vào trßng ng hßp nhß vßy.

Đang là ngßi gißc ngß cách mßng sßm. Anh là linh hßn cßa Hßi Truyßn bá Qußc ngß mà cß Nguyßn Văn Tß là danh nghĩa. Đßa vào Hßi TBQN, Nguyßn Hßu Đßng đã hoßt đßng cho mßt trßn Văn hóa Cßu qußc. Nhßng nhà văn nhß Nguyßn Huy Tßng, Nguyßn Đßnh Thi, đßu do Đßng tß chßc vào mßt trßn. Khi chính phß vào Hà Nßi, Nguyßn Hßu Đßng là trßng ban tß chßc lß Tuyên ngôn Đßc lßp, sau làm Bß trßng Bß Thanh niên. Khi rút khßi Hà Nßi năm 1952-1953 vào Thanh Hóa, Nguyßn Hßu Đßng là Tßng thanh tra Bình dân hßc vß. Năm 1954 tßp qußn thß đô, Trung ßng cho xe vào Thanh Hóa mßi Đßng ra, mußn nhßn bß trßng nào thì nhßn, mßi sinh hoßt Đßng, anh đßu khßc tß. Tôi hßi vì sao, anh bßo:

“Nßi bß thißu dân chß trßm trßng, mình bây giß chß mßt mình mßt Đßng.”

Sau hßi anh làm gì, anh xin vß làm nhà in, trình bày cho báo Văn nghệ.

Mãi đßn gßp phong trào "Trăm hoa", Đßng phát đßng cho vißt báo tß do, lßi cho mß báo riêng thì anh Đßng mßi ra làm Nhân văn.

Anh Đßng là mßt ngßi rßt có khß năng vß chính trß cß vß lý lußn lßn tß chßc, lßi là mßt ngßi rßt hay giúp đß anh em và rßt giß lßi hßa. Đß mßt ngßi có tài có đßc nhß vßy thì bßn cß hßi hßt đßng xoay xß nên phßi đánh. Mßt mßt phßi phát đßng tß điều đßng tßi (nhß hßi cßi cách đßng đßa chß) đß đßa Nguyßn Hßu Đßng lên thành phßn đßng đßu sß. Mßt mßt sai đßu đßng tß Thanh Hóa ra, tß các nßi vß, hàng 6 sß đoàn đß vß vây thß đô đß phòng bßn Nhân văn làm phßn (trong khi Nhân văn chß mßy thßng đi kháng chißn vß, đối rßch trßi gà không nßi). Vißc đßu đßng mßt lßc lßng quân đßi lßn nhß vßy mãi sau tôi vß quß gßp nhßng ngßi ß trong các đßn vß ßy nói lßi tôi mßi bißt.

Khi hßc tßp, đßng tßi cho Nguyßn Hßu Đßng xong, cß lßp hßc sát khí đßng đßng hò hét nào là tên Đßng, nào là thßng Đßng phßn đßng đßu sß. Mßi ngßi ký vào kißn nghß lên Trung ßng Đßng đòi xß tßi đích đáng Nguyßn Hßu Đßng. Tôi là ngßi duy nhßt đã ký nhß sau: “Khi Nguyßn Hßu Đßng hoßt đßng vßi tôi, tôi thßy Nguyßn Hßu Đßng là ngßi có tài, có đßc, tßi trßng mßi đây cßa Nguyßn Hßu Đßng tôi chß tai nghe, mßt không thßy, tôi không dám kßt lußn. Ký tên: Hßu Loan”

Thß là Nguyßn Hßu Đßng bß kßt án 17 năm tù, mßi đi đßc 7 năm thì nhß đâu có sß can thißp cßa Nhân quyßn Qußc tß nên anh đßc tha. Đáng nhß không thßng, không gißi oan cho

Nguyễn n Hßu Đßng thì im quách đi cho nó xong, đßng nay gào mai gào “Vß Nhân văn là mßt vß án chính trß!” Gào nhß vßy nhßng nßu có ai hßi đßn đß tìm hißu lßch sß thì lßi bßo “Đß là vß án đã qua, bßn Nhân văn đã nhßn tßi không nên nhßc đßn nßa!”.

Nßu không nhßc Nhân văn, sao ngßi ta vßn nhßc đßn phát-xít, Hitler, đßn Stalin, đßn Pol Pot? Thßm chí bßn vua chúa hay Pháp Nhßt Mß đã đi tß lâu rßi, mà bao nhiêu vß ăn cßp cũng là do phong kißn đß qußc, bao vß cßng hißp phßn trong cß quan cũng là do phong kißn đß qußc, mßc dù nhßng ngßi thßc hißn các vß y đßu thußn túy xß hßi chß nghĩa gßc Vißt.

Hitler, Stalin, Mao Trßch Đông có cßm nói đßn mình đßc mãi không, dù là nhßng bßo chúa, nhßng nhà đßc tài cß qußc tß?

Ngoài Nguyễn n Hßu Đßng còn có thêm nhßng ngßi này:

Phùng Cung, tác giả truyßn ngßn “Con ngßa già cßa chúa Trßnh” [7] : 7 năm tù giam. Vũ Duy Lân (Bß Nông lâm, bß nghi là cho Nguyễn n Hßu Đßng mßt áo len khi đang đi tù): bß giam 7 năm mßi tha.

Giám đßc Nhà xußt bßn Minh Đßc: 17 năm nhß Đßng.

Nhà nßc xußt bßn thì lúc nào cũng kêu lß, mßc dù in nhißu hßn Minh Đßc mà trß quyßn tác giả lßi rßt rß mßt. Nhà Minh Đßc xußt bßn Vũ Trßng Phßng, mßi con gái cßa Phßng lên lĩnh nhußn bút mà còn bß tißn vß Hà Đông xây mß cho Vũ Trßng Phßng. Minh Đßc đßnh xußt bßn Kißu đß vào xây mß cho Nguyễn Du nhßng bß bßt. Ngoài ra tß 1954 đßn 1956 Minh Đßc còn mua đßc 1/2 nhà ßu giá 30.000đ (bßng 150 cây vàng). Nhà Minh Đßc làm ăn lßi lßi nhß vßy mà ngoài anh ta ra chß có thêm vài ngßi giúp vißc. Còn nhßng nhà xußt bßn cßa nhà nßc thì nhà nào cũng rßt đông ngßi làm mà chß đßc bao nhiêu vißc, nhà nào cũng kêu lß, nhßng vßn cß cß bao nhiêu rßm cũng ôm.

Xßa nay bßt cß ai nhßn mßt công vißc gì đßu phßi có trách nhißm vßi công vißc ßy, công vißc càng khó khăn, lßn lao trách nhißm càng nßng nß, ß ta lßi toàn chuyßn ngßc đßi. Mßt lái xe chßn chßt ngßi i mußn sßa sai không đßc, anh phßi đi tù, phßi tßc bßng. Anh bác sĩ chßa

bßnh làm chßt ngßi cũng thß, phßi tßc bßng và đi tù. Đßy là nhßng ngßi làm chßt ít ngßi. Còn nhßng ngßi cßm vßn mßnh cßa cß nßc đã làm cho đßng bßc mßt giá hàng vßn lßn, làm cho hßu hßt công nông trßng xí nghißp phá sßn, cho 90% con cái gia đình thành lßu manh, cho 50% trßem mßt dinh dßng, còn gißt oan bao nhiêu ngßi có tài, có đßc, còn phá phách bao nhiêu công trình văn hóa lßch sß. Nhßng con giun bß đßp gào lên: "Sai rßi!" thì hß rßt bình tĩnh trß lßi: "Sai thì sßa!" hoặc bßt đßc dĩ phßi sßa thì không sßa chân thành.

Hß vßn núp dßi cß Đßng đß đi tß sai lßm tày trßi này đßn sai lßm tày trßi khác. Hß đang làm cho dân không còn tin vào Đßng. Hß xúc phßm vào anh linh nhßng đßng viên u tú đã nßm xußng. Hß coi thßng nhßng Đßng viên u tú đang sßng, đang không ngßt đßu tranh đß thß hißn nhßng tính cách vô cùng cao quý cßa ngßi cßng sßn cßn kißm lißm chính, chí công vô tß, khß trßc sßng sau v.v...

Hßi nhßng ngßi Đßng viên quang vinh cßa Đßng Cßng sßn vô cùng quang vinh, ngßi dân đau khß lâu đßi lúc nào cũng đßng bên các bßn.

Phß lßc:

Hßu Loan

Giai thoßi vß mßt bài thß

Hßi y vào đßu năm 1955. Tôi lúc y là cán bß biên tßp báo Văn nghß Hà Nßi. Tôi đßc cß đi cßi cách rußng đßt xß Tß Kß, Hßi Dßng. Cán bß ai cũng “đßc” đi cßi cách. Đßy là mßt vinh đß vì “chßa qua cßi cách thì chßa thß làm ngßi đßc”.

Ngoài vißc đi đß làm ngßi, tôi còn có nhißm vß vißt bài cho báo. Theo tinh thßn trong nhßng bußi hßc tßp trßc khi đi thì nông dân đßc phát đßng vô cùng vui sßng phßn khßi. Ngay cß giai cßp đßa chß là có tßi mà cũng không oán Đßng vì Đßng rßt công minh. Nhßng thßc tß thì khác nhißu. Đßa chß không dám oán đã đành nhßng nông dân, chính nông dân thì lßi kêu ca rßt nhißu vß nhßng hành đßng cßa anh em cßt cán, nhßt là nhßng gia đình lißt sĩ lßi càng bß sách nhißu hßt mßc nhß thu gian thuß, hay bßt phßi làm cßm rßu cho hàng chßc ngßi ăn thì mßi cho ngßi đßm giúp đßn kho đß 5 yßn thßc... Hß đßu kêu là bao nhiêu tßng áp bßc, kêu trßi, trßi xa, kêu Bác Hß còn cao hßn trßi...

Tác giả Màu tím hoa sim đã ra đi...

Tin tức híp

Th#7913; S#225;u, 19 Th#225;ng 3 N#259;m 2010 07:25

Tôi bèn làm một bài thơ gửi về tòa soạn.

Ngày hôm sau tôi nhận được điện thoại của anh Xuân Diêu: “Hieu Loan về tòa soạn ngay!”. Chai lì như tôi mà vẫn thấy lo lắng. Vậy là gặp anh Xuân Diêu tôi hỏi ngay:

“Cái gì đây anh? Lành hay dữ?”

Xuân Diêu trấn an ngay:

"Bài thơ hay quá!"

Tôi không hiểu. Hay sao lại phải điện thoại, ai mà không hiểu chuyện.

“Nhưng phải sắp đặt câu thì mới đăng được.”

Tôi vội hỏi:

“Câu nào?”

“Câu: Cờ Híp như trời cao / Kêu làm sao cho thú!”

Tôi hỏi bác:

“Đăng thì đăng chứ, bác ơi, câu bài tôi chỉ thích có câu này.”

Mßt lúc rßi Xuân Dißu mßi rß nhß tâm sß:

“Đß câu ßy thì ra Bác kính yêu cßa chúng mình lßi xa qußn chúng à?”

Tôi khßng đßnh:

“Bác là thánh là trßi thßt, nhßng khi có nhßng ngßï cßn mßt Bác thì Bác thßy qußn chúng làm sao đßc. Chính nhßng ngßï nhß anh đang che mßt Bác đßy. Làm nhß tôi, lßi không che. Tôi đßng hß anh thßnh thß Bác, tôi sß chßu hoàn toàn trách nhißm vß bài thß này.”

Tôi không hißu anh Xuân Dißu có dám thßnh thß Bác không, nhßng bài thß cßa tôi không đßc đăng. Tôi chßc lý do không đăng là vì Bác lúc nào cũng quan tâm đßn qußn chúng, khi qußn chúng khß đã phßi thßt lên thành tißng thì Bác không thß nào bình tĩnh đßc.

[1]Ông gßi thß cho tên Bang tá ß huyßn, vßn đßng quan quân ß huyßn hàng Vißt Minh, không mßt mßt viên đßn (theo lßi kß cßa con trai út ông là Nguyßn Hßu Đán trßc cß mßt ông).

[2]Ông cho bißt là chính ông đi hßi vß cho tßng Nguyßn Sßn.

[3]Bà Phßm Thß Nhu, vß ông, kß trßc mßt ông mßt sß chi tißt sau: "Khi ông nhà tôi quyßt đßnh bß vß quê, gia đình rßt tßng bßn, bßn thân tôi phßi may khâu kißm thêm. Lúc ßy ß quê lßi đang chußn bß lên hßp tác xã, ông nhà tôi chß bßn khoản là vß quê vß con sß khß, song ông bßo tôi: ‘Thôi thì bà vßi các con chßu khß đß cho tôi đßc sßng lßng thißn. Tôi mà chßu khó hßt thì nhà lßu xe hßi sung sßng đßy, nhßng tôi không làm đßc.’ Ông ßy vißt 4 lá đßn xin vß, trong vòng hai năm mßi đßc gißi quyßt. Lßn cußi còn có hai anh cán bß đßn nhà vßn đßng ông ß lßi. Họ nói tß sáng đßn trßa, ông bßn cßm cây bút lên bß làm đôi, bßo: ‘Làm cán bß, làm nhà văn khó lßm. Vißt vßa lòng nhà nßc thì dân chßi cho, vißt vßa lòng dân thì có thß đi tù nhß chßi. Thôi tôi vß đi cày.’ Hai anh ßy lßi nhß tôi khuyên ông. Tôi bßo: ‘Nhà tôi đã quyßt thì không ai nói đßc đâu.’ Chúng tôi nuôi 10 đßa con khôn lßn thßt vß cùng vßt vß. Ông nhà tôi đi thß đá, tôi làm 2 sßo rußng, lßi xay bßt làm bánh bán ß chß. Hôm nào bán ß là gánh vß mßt gánh nßng, cß nhà ăn trß bßa. Tôi cß xào mßt xoong to toàn các thßc rau, các con đi hßc vß là nhßo vào mßc ăn thay cßm. Ba đßa trai lßn thì hàng ngày phßi đßy tß 3 giß sáng, kéo 3 xe chuyßn xe cßi tißn chß đá tß trên núi xußng hß cách 2 cây sß, bán cho các thuyßn rßi mßi ăn vßi bát cßm đßn đß chßy bß 7 cây sß đi hßc.”

[4]Chú thích cßa talawas: Tên bài vißt này cßa Nguyßn Hßu Đßng là “Cßn phßi chính quy hßn nßa”, đăng trên Nhân văn sß 4, ß vß trí xã lußn, trang 1 và trang 2, ngày 5.11.1956

[5]Chú thích cßa talawas: Tên bài hßi ký này cßa Hoàng Cßm là: “Tißn tßi xét lßi mßt vß án văn hßc: Con ngßï Trßn Đßn”, đăng trên Nhân văn sß 1, trang 2 và trang 4, ngày 20.9.1956

Tác giả Màu tím hoa sim đã ra đi...

Tác Giả: Tin táng háp

Thứ Sáu, 19 Tháng 3 Năm 2010 07:25

[6]Chú thích cáa talawas: Truyán ngán “Thi sĩ máy” cáa Châm Văn Biám, Nhân văn sá 5, trang 3 và trang 4, ra ngày 20.11.1956

[7]Chú thích cáa talawas: Truyán ngán này đăng trên Nhân văn sá 4, trang 3, ngày 05.11.1956